

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE
ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XXII, nr. 2

IAȘI

aprilie–iunie 2022

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Granturi, proiecte
- Cărți
- Studii, articole, recenzii
- Comunicări științifice
- Manifestări științifice
- *In memoriam*
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În trimestrul al doilea al anului 2022:

- ♦ În **Departamentul de Lexicologie–Lexicografie** s-au derulat cercetările planificate din cadrul programului Academiei Române *Tezaurul lexical al limbii române*. În cadrul proiectului **CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic**, a continuat revizia și lectura finală a volumelor digitizate la nivel de cuvânt-titlu și descriere lexico-gramaticală din volumele DA/DLR și a fost publicată **ediția anastatică digitală a**

Dicționarului limbii române în cadrul corpusului lexicografic <https://clre.soliorom.ro>. Lansarea variantei electronice a ediției princeps a Dicționarului Academiei (cu cele două serii ale sale, 1907–1948 și 1965–2010) a avut loc în cadrul Colocviului internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a XI-a, desfășurat în perioada 26–27 mai a.c. (https://acad.ro/institutia/acte/inst/11_26.05.2022_ColocviuLexicografieIa_si.pdf). În același cadru a fost prezentat și volumul ***Actele Colocviului Internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării” 2020–2021***, care publică studii rezultate în urma prezentărilor făcute la manifestările din anii menționați în titlu, dar și un capitol consistent dedicat ***Dicționarului limbii române. Tom I, Partea 1. Literele A-B***, digitizat în cadrul proiectului *CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic* și publicat în septembrie 2021; volumul poate fi consultat online la rubrica „Publicații” a portalului Academiei Române SOLIROM: <https://soliorom.ro/>. A continuat activitatea de tutorizare a masteranzilor care efectuează practica de specialitate în cadrul proiectului CLRE, conform acordului semnat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Litere și cu Universitatea „Transilvania” din Brașov, Facultatea de Litere. A continuat colaborarea cu specialiști, cadre didactice și/sau doctoranzi, absolvenți ai Facultății de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, cu experiență în practica de specialitate organizată în colectivul nostru în anii anteriori. Paralel, cercetătorii departamentului și-au urmat activitatea în proiecte internaționale, naționale sau în proiecte individuale independente.

♦ La **Departamentul de Dialectologie și Sociolingvistică** sunt în desfășurare mai multe activități ce vizează publicarea materialului dialectal aferent proiectului *NALR–Moldova și Bucovina*. O primă astfel de activitate constă în continuarea pregătirii fișelor din caietele de anchetă pentru publicarea celui de-al VI-lea volum al seriei, prin analiza acestui material brut pentru repartizarea sa pe cele două categorii majore din punct de vedere tehnoredacțional: hărți lingvistice și liste de material necartografiat (cca 20.000 de fișe). O a doua activitate are în vedere publicarea textelor dialectale din arhiva proiectului, direcție în care au fost transcrise și tehnoredactate 15 pagini format A4 cu etno- și sociotexte din zona Bucovinei. În sfârșit, o a treia activitate de cercetare se derulează în cadrul colaborării inițiate între Institutul de Filologie Română „A.

Philippide” și Institutul de Informatică Teoretică, ambele din cadrul Filialei Iași a Academiei Române, în direcția realizării proiectului *NALR–Moldova și Bucovina – resurse lingvistice în format electronic (eNALR–MB)*; în acest sens, au fost realizate operațiuni de proiectare a platformei digitale eNALR-MB, paralel cu identificarea tematică în arhiva audio digitală a Departamentului a unor mostre de material dialectal relevant (10 fișiere audio), care vor fi încărcate ulterior pe platforma menționată.

♦ La **Departamentul de Istorie Literară** a continuat lucrul la proiectul departamentului, respectiv *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești (ESMR)*: excerptarea informațiilor, precum și redactarea de articole (CS II dr. Șerban Axinte, CS Nicoleta Borcea, CS III dr. Astrid Cambose, CS I dr. Victor Durnea, CS I dr. Ofelia Ichim, CS II dr. Doris Mironescu, CS dr. Maricica Munteanu, ACS drd. Diana Stroescu). CS III dr. Amalia Drăgulănescu și CS III dr. Sebastian Drăgulănescu lucrează la proiectul *Orientări în dinamica paradigmelor literare din proza europeană actuală între postmodernism și metamodernism*. CS I dr. Victor Durnea a continuat editarea operei lui G. Ibrăileanu și lucrează la ediția de Opere ale lui Al. A. Philippide, ambele titluri sub egida Academiei Române. Totodată, CS I dr. Victor Durnea a continuat colaborarea la *Dicționarul moraliștilor români* (coordonat de Institutul de Teorie și Istorie Literară „G. Călinescu” din București). În vederea realizării unei ediții a răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la Chestionarul lingvistic *Dotațiunea Carol I (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română*, mss. BAR 3418–3436), Astrid Cambose a demarat transcrierea și pregătirea pentru tipar a celei de a doua fascicule corespunzătoare ms. rom. 3418, BAR București.

♦ **Departamentul de Etnologie** valorifică documentele etno-folclorice din Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, prin proiectul fundamental *Tipologii și corpusuri de texte*. **Adina Ciubotariu** a transcris 15 materiale audio din Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei în vederea completării tipologiei aferente lucrării *Ocupații tradiționale din Moldova. Tipologie și corpus de documente* și a început redactarea articolului *Focul viu* din cadrul studiului introductiv. Pentru realizarea lucrării *Rituri și credințe populare din ciclul obiceiurilor de iarnă. Tipologie și corpus de texte*, **Ioana Repciuc** a scanat și editat 230 de fotografii din fototeca AFMB ce ilustrează tema volumului și a transcris 25 de texte cu informații

etnografice și texte folclorice despre sărbătorile de iarnă existente în Fondul „Petru Caraman”.

♦ În **Departamentul de Toponimie**, la *Dicționarul toponimic al Moldovei, structural și etimologic (DTM)*, volumul I (A-C), s-a realizat revizia unor articole redactate (50 de pagini) și a continuat redactarea unor articole noi (60 de pagini), concomitent cu documentare lingvistică, geografică și istorică de completare și verificare pentru articolele în curs de redactare. Au fost făcute unele modificări ale normelor de redactare în vederea obținerii unei structuri mai clare a articolelor.

GRANTURI, PROIECTE, BURSE

♦ CS I dr. **Cristina Florescu** (consultații și revizia pentru Romania de sud-est a articolelor din volum), CS I dr. **Elena Tamba** (documentarea articolului */'musk-a/), CS III dr. **Alina-Mihaela Bursuc** (documentarea articolului */'angel-u/) și CS III dr. **Dinu Moscal** au continuat colaborarea la Proiectul Internațional *DÉRom: Dictionnaire Étymologique Roman (Première phase: le noyau panroman)* (ANR și DFG; 2008–prezent, coord. Eva Buchi, Wolfgang Schweickard; <http://stella.atilf.fr/DERom/>).

♦ CS I dr. **Cristina Florescu** (director de proiect), CS I dr. **Elena Tamba**, CS I dr. **Laura Manea**, CS I dr. **Florin-Teodor Olariu**, CS III dr. **Alina Bursuc**, CS drd. **Claudius Teodorescu** au continuat activitatea de cercetare în proiectul *Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații* (proiect PCE, cod PN-III-P4-IDPCE-2020-1277, 2021–2023; <https://tafoc.soliorom.ro/>).

♦ CS I dr. **Gabriela Haja** și CS I dr. **Elena Tamba** au continuat activitatea de cercetare în proiectul național *Artificial Intelligence Models (Deep Learning) Applied in the Analysis of Old Romanian Language (DeLORO – Deep Learning for Old Romanian)* (PN-III-P2-2.1-PED-2019-3952), 23 octombrie 2020–22 octombrie 2022, derulat în cadrul ARFI. Director de proiect: CS I dr. Dan Cristea m.c., Institutul de Informatică Teoretică, Academia Română – Filiala Iași (<http://deloro.iit.academiaromana-is.ro/>).

♦ CS I dr. **Elena Tamba** a continuat și încheiat activitatea de cercetare în proiectul *Primele dicționare bilingve românești (secolul al XVII-lea). Corpus digital prelucrat și aliniat (eRomLex)* (PN-III-P1-1.1-TE-2019-0517), 1 noiembrie 2020–31 octombrie 2022, proiect UEFISCDI, derulat

în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Departamentul Științe Socio-Umane. Director de proiect: CS II dr. Mădălina-Andreea Ungureanu (<http://www.scriptadacoromanica.ro/bin/view/eRomLex/>).

♦ CS I dr. **Marius-Radu Clim** a continuat activitatea la proiectul *Religious Hypotheses and the Study of Human Nature* din cadrul liniei *New Horizons for Science and Religion in Central and Eastern Europe*, finanțată de Fundația Templeton împreună cu Oxford University, pentru perioada 2021–2022.

♦ A fost finalizat lucrul la proiectul european *ELEXIS European Lexicographic Infrastructure*, cu participarea CS I dr. **Marius-Radu Clim**, CS I dr. **Gabriela Haja** și CS. I dr. **Elena Tamba** ca membri observatori. În perioada 7–8 iunie 2022, acesta a participat, online, la conferința *ELEXIS from A to Ω: Outcomes, Sustainability & Afterlife of a new European Lexicographic Infrastructure*, care a avut loc la Florența, Italia. Conferința a fost organizată de membrii proiectului ELEXIS și a constituit o dare de seamă la finalul celor 4 ani de lucru din cadrul proiectului. Au fost prezentate realizările din proiect: instrumente de lucru pentru lexicografi, instrumente și resurse pentru informaticieni și cercetători preocupați de prelucrarea limbajului natural. Toate prezentările de la această conferință sunt disponibile la adresa: http://videlectures.net/elexisevent2020_firenze/

♦ CS I dr. **Adina Ciubotariu** și CS II dr. **Ioana Baskerville** au început activitatea de cercetare în cadrul proiectului ERASMUS+ Programme 2021–2027 *iNTANGIBLE: Digitizing Intangible Cultural Heritage amidst the digital shift*, număr de proiect: 2021-1-RO01-KA220-VET-000034794, finanțat de Comisia Europeană. În vederea realizării activităților proiectului, Ioana Baskerville s-a deplasat la Zagreb în perioada 11–13 aprilie 2022, unde a avut loc o întâlnire de lucru cu partenerii din Croația, Grecia și Cipru.

♦ CS I dr. **Adina Ciubotariu** și CS II dr. **Ioana Baskerville** au realizat un proiect de cercetare solicitat de Academia Slovacă de Științe prin Institutul de Etnologie și Antropologie Socială din Bratislava și finanțat de UNESCO, intitulat *Implementarea Convenției UNESCO pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial în caz de urgență – situația patrimoniului cultural imaterial al refugiaților ucraineni din țările vecine Ucrainei* (contract nr. 2836/18.05.2022, 18.05.2022 –

14.06.2022). Pentru realizarea obiectivelor proiectului, s-au efectuat cercetări de teren în Iași, București, Brașov, Suceava, Vatra Dornei și s-a redactat un raport de cercetare științifică incluzând documentare bibliografică și analiza datelor de teren.

♦ CS I dr. Eugen Munteanu a continuat activitatea curentă la proiectul contractual individual **MĂRGĂRITARE, údecă Cuvinte de multe féliuri a celui întru sfînți părintelui nostru Ioan, Arhiepiscopul Țarigradului, a lui Zlatoust [...]**, tǎlmăcite de Șerban și Radu Greceanu, Snagov, 1691. Ediție critică, notă asupra ediției, introducere, studiu filologic, studiu lingvistic, glosar și indice de cuvinte electronic.

CĂRȚI

♦(coordonatori de volum) Marius-Radu Clim și Elena Isabelle Tamba; (editori) Alina-Mihaela Bursuc, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Claudius Teodorescu, **Actele Colocviului internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”. 2020–2021**, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2022, 284 p. ISBN 978-606-37-1471-9.

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

♦ Adina Ciubotariu, **Taking traditional customs to town. A Romanian dynamic**, în „Buletin de Psihiatrie Integrativă”, an XXVIII, nr. 2(93), iunie 2022, p. 105–113.

♦ Marius-Radu Clim (în colaborare), **Digitalizarea resurselor lexicografice în proiectul CLRE**, în vol. **Actele Colocviului internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”. 2020–2021**, (coordonatori) Marius-Radu Clim și Elena Isabelle Tamba; (editori) Alina-Mihaela Bursuc, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Claudius-Marian Teodorescu, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2022, p. 233–244; <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/3188.pdf>; **Originea limbilor și strategia neologizării limbii române la Dimitrie Cantemir**, ibidem, p. 61–74.

♦ Doris Mironescu, **În contra naționalismului metodologic în studiile literare**, în „Vatra”, nr. 3–4, 2022, p. 38–39.

♦ Eugen Munteanu, **Jurnal epistolar jenaez 1999–2021 (II)**, în „Limba română”, Chișinău, nr. 3–4 (269–270), martie–aprilie 2022, p. 59–76; **Răstimp parizian, 1997-2000. Jurnal epistolar (VI)**, în „Expres cultural”, anul VI, nr. 4 (64), aprilie, 2022, p. 17; **Răstimp parizian, 1997–2000. Jurnal epistolar (VII)**, în „Expres cultural”, anul VI, nr. 5 (65), mai, 2022, p. 17; **Mateiu Caragiale, un sfînx baroc la porțile Europei**, în „Convorbiri literare”, nr. 6 (318), iunie 2022, p. 136–140; **In memoriam magistri Traiani Diaconescu**, în „Scriptor”, an VIII, nr. 7–8 (91–92),

iulie–august 2022, p. 38–42; *Curajul Emiliei Șercan sau despre David și Goliat*, în „Ziarul de Iași”, 16.04.2022, p. 6; *Identitate personală, identitate etnică, identitate națională* (I), în „Ziarul de Iași”, 30.04.2022, p. 6; *Identitate personală, identitate etnică, identitate națională* (II), în „Ziarul de Iași”, 7.05.2022, p. 6; *Identitate personală, identitate etnică, identitate națională* (III), în „Ziarul de Iași”, 14.05.2022, p. 6; *Identitate personală, identitate etnică, identitate națională* (IV), în „Ziarul de Iași”, 21.05.2022, p. 6; *Identitate personală, identitate etnică, identitate națională* (V), în „Ziarul de Iași”, 28.05.2022, p. 6; *Curentul latinist și configurarea conștiinței identitare românești moderne* (I), în „Ziarul de Iași”, 05.06.2022, p. 6; *Curentul latinist și configurarea conștiinței identitare românești moderne* (II), în „Ziarul de Iași”, 11.06.2022, p. 6; *Curentul latinist și configurarea conștiinței identitare românești moderne* (III), în „Ziarul de Iași”, 18.06.2022, p. 6; *Curentul latinist și configurarea conștiinței identitare românești moderne* (IV), în „Ziarul de Iași”, 25.06.2022, p. 6.

♦ Diana Stroescu, *Insuportabila versatilitate a modernismului*, în “Swedish Journal of Romanian Studies”, Vol. 5, No. 1 (2022), p. 23–40.

♦ Elena Isabelle Tamba, *CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic. Începuturi, dezvoltare și perspective*, în vol. *Actele Colocviului internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”. 2020–2021*, (coordonatori) Marius-Radu Clim și Elena Isabelle Tamba; (editori) Alina-Mihaela Bursuc, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Claudiu Teodorescu, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2022, p. 219–232. <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/3188.pdf>; *Considerații legate de denumirile de constelații în Dicționarul limbii române*, ibidem, p. 173–182; (în colaborare), *Publicarea online a primului volum din CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic – contextualizare*, ibidem, p. 213–218; (în colaborare), *Sinonimia între normă și realizare lexicografică în Dicționarul limbii române vs. Micul dicționar academic și Dicționarul explicativ al limbii române*, în vol. *Limba română – modernitate și continuitate în cercetarea lingvistică. Actele celui de al XX-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Lingvistică (București, 20-21 noiembrie 2020)*, eds. Cezar Bălășoiu, Carmen Mîrzea Vasile, Isabela Nedelcu, Editura Universității din București, 2021, p. 313–322; (în colaborare), *Modele de inteligență artificială (deep learning) aplicate în analiza sintactico-semantică a limbii române vechi (DeLORo). Perspectiva filologilor*, în vol. V al *Caietelor Sextil Pușcariu. Actele Conferinței Internaționale „Zilele Sextil Pușcariu”, Ediția a V-a, Cluj-Napoca, 9–10 septembrie 2021*, Cluj-Napoca, Editurile Scriptor, Argonaut, 2021, p. 103–117.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

♦ Șerban Axinte, *Conceptul de biografie. Delimitări teoretice*, la Simpozionul național *Memorialistica românească – între documentul istoric și obiectul estetic*, ediție online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală

„A. Philippide”, Iași, 16–17 iunie 2022.

◆ Nicoleta Borcea, *Memorii de război. Categori și exemplificări*, la Simpozionul național *Memorialistica românească – între documentul istoric și obiectul estetic*, ediție online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 16–17 iunie 2022.

◆ Alina-Mihaela Bursuc, *Denumiri mai puțin cunoscute ale unor corpuri cerești*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022.

◆ Astrid Cambose, *Modernitatea discursului memorialistic al lui Moses Gaster*, la Simpozionul național *Memorialistica românească – între documentul istoric și obiectul estetic*, ediție online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 16–17 iunie 2022.

◆ Adina Ciubotariu, *Complicitate la ambiguitate. Ce este comunitatea tradițională și cum o putem valorifica etic*, în cadrul Conferinței Internaționale de Etno-didactică „Soluții educaționale pentru valorificarea etică a patrimoniului cultural imaterial”, Iași, 19–20 mai 2022; *Cămașa țărănească la confluența strategiilor economice, politice și culturale*, în cadrul conferinței „Ia – simbol, tradiție, identitate”, organizată de Asociația Villaggio Romeno (Italia) și Asociația culturală Româno-italiană PROPATRIA, Odv din Roma (Italia) în colaborare cu Asociația PropatriaVOX din Focșani, sub patronajul Ambasadei României în Italia și al Regiunii Lazio, cu finanțarea Departamentului pentru Românii de Pretutindeni, Pavona, 24–26 iunie 2022.

◆ Alexandru-Laurențiu Cohal, *Etno-nazionalismo e migranti (gli ucraini e i rumeni tornati in Romania): l’impatto della crisi ucraina*, prelegere susținută în calitate de invitat la Universitatea din Bologna, Italia, în data de 27 mai 2022.

◆ Mioara Dragomir, *Rarități lexicale în Hronograf den începutul lumii (ms. 3517 cca 1658–1661) – analiză în vederea lucrului la Dicționarul limbii române și la Dicționarul etimologic al limbii române redactate sub egida Academiei Române (litera C, partea a II-a, ciflic – cuvânt)*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022.

◆ Amalia Drăgulănescu, *O călătorie de studii a unui preot român din anii ’30 în orizonturi balcanice*, la Simpozionul național *Memorialistica românească – între documentul istoric și obiectul estetic*, ediție online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 16–17 iunie 2022.

◆ Cristina Florescu, *Lexemul LUNĂ. Disocieri terminologice*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022.

◆ Gabriela Haja, *Lansarea variantei digitale CLRE a Dicționarului limbii române*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”,

Iași, 26–27 mai 2022.

♦ Laura Manea, *Câteva aspecte legate de redactarea articolului ECLÍPSĂ*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022.

♦ Doris Mironescu, *Modele, toposuri, tropi în memorialistica generației de la 1848*, la Simpozionul național *Memorialistica românească – între documentul istoric și obiectul estetic*, ediție online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 16–17 iunie 2022.

♦ Mariana Nastasia, *Importanța lui Andreas Clemens între creatorii de dicționar și de gramatică de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022.

♦ Florin-Teodor Olariu, *Terminologia astronomică românească – aspecte dialectale*, la colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022; (în colaborare), *The Audio-Visual Linguistic Atlas of Bukovina (ALAB) – a multidimensional platform for analysing Romanian dialectal variation*, în cadrul celei de-a XI-a ediții a Conferinței Internaționale asupra Variației Lingvistice în Europa (ICLaVE/11: <https://iclave11.dioe.at/>), organizată la Universitatea din Viena, 11–14 aprilie 2022.

♦ Veronica Olariu (în colaborare), *The Audio-Visual Linguistic Atlas of Bukovina (ALAB) – a multidimensional platform for analysing Romanian dialectal variation*, în cadrul celei de-a XI-a ediții a Conferinței Internaționale asupra Variației Lingvistice în Europa (ICLaVE/11: <https://iclave11.dioe.at/>), organizată la Universitatea din Viena, 11–14 aprilie 2022.

♦ Ioana Repciuc, *Colindatul – în arhiva de folclor și în patrimoniul cultural imaterial UNESCO. Câteva reflecții asupra avantajelor și dezavantajelor interdisciplinarității*, în cadrul conferinței „Etnologie, Antropologie, Studii culturale. Perspective interdisciplinare și pluridisciplinare”, organizată de Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, 5–6 mai 2022; *Cine deține patrimoniul cultural imaterial? De la memoria colectivă la cultura participativă*, în cadrul Conferinței internaționale de Etno-didactică „Soluții educaționale pentru valorificarea etică a patrimoniului cultural imaterial”, Iași, 19–20 mai 2022; *Salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial în regim de urgență și Convenția UNESCO din 2003*, în cadrul conferinței „Importanța patrimoniului cultural imaterial ucrainean din România”, organizată de Uniunea Ucrainenilor din România cu sprijinul Ministerului Culturii, București, 3 iunie 2022; *Portul popular românesc dincolo de granițe*, în cadrul Conferinței „Costumul popular românesc, componentă a patrimoniului cultural universal”, organizată de Uniunea Femeilor Române din Grecia cu sprijinul Organizației pentru Cultură, Sport și Tineret a Municipiului Atena (OPANDA) și al Ambasadei României

la Atena, 24–26 iunie 2022.

♦ Elena Isabelle Tamba (în colaborare), *Interfața de redactare în format digital a DAFOC*, în cadrul colocviului internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022; (în colaborare) *Verbal Multiword Expressions: a Challenge for the Lexicographic Description*, ibidem.

♦ Claudiu-Marian Teodorescu (în colaborare), *Interfața de redactare în format digital a DAFOC*, în cadrul colocviului internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a online, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, 26–27 mai 2022; *Raport intermediar privind un produs informatic pentru corpusuri și un produs informatic pentru bibliografii*, ibidem.

MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

Conferința Internațională de Etno-didactică „Soluții educaționale pentru valorificarea etică a patrimoniului cultural imaterial”, Iași, 19–20 mai 2022

The Ethno-Didactics Conference: “Educational resources for a fair valorization of intangible cultural heritage”, Iași, the 19th–20th of May 2022

Conferința a fost organizată de Departamentul de Etnologie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași, Consiliul Județean Iași, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași.

Programul evenimentului:

19 mai 2022. Partea I, moderator: Adina Ciubotariu. **Deschidere/ Opening remarks; *Living Heritage in local economies: an overview*** (PhD Harriet Deacon, United Kingdom); ***Teaching with ICH in Schools: UNESCO projects in Europe and Asia-Pacific*** (Vanessa Achilles, Germany); ***Ukraine: Revaluating values*** (Oleksander Butsenko, Valentyna Demian); ***ICH in Education – case Finland*** (Leena Marsio, Finland); ***ICH and Education – Necessary shifts*** (Saša Srećković, Serbia); Discussions. Partea a II-a, moderator: Ioana Baskerville. ***Mărțișorul în Republica Moldova: cinci ani de la înscrierea pe Lista reprezentativă UNESCO*** (Dr. Andrei Prohin, Republica Moldova); ***Educație formală, nonformală și informală pentru patrimoniul cultural imaterial, prin intermediul unei reviste studențești – „Revista de Antropologie Culturală”*** (Dr. Maria Șpan, Laura Cassandra Vălean, Olga Andranovici, Sibiu); ***Ateliere de revitalizare a patrimoniului cultural imaterial la Brăila*** (Alina Sulicu, Brăila); ***Considerații asupra artei țărănești, varianta actualizată*** (Waldemar Alexander Megerle, Timiș); ***Cine deține patrimoniul cultural imaterial? De la memoria colectivă la cultura participativă*** (Dr. Ioana Baskerville, Iași). Discuții și concluzii.

20 mai 2022. Partea I, moderator: Ioana Baskerville. ***Valorificarea***

patrimoniului alimentar în educație. Practica reflexivă în grădiniță (Dr. Petronela Savin, Bacău); *Lecția televizată – cale de a vorbi despre folclor, tradiții, valori comunitare ca parte a patrimoniului imaterial UNESCO* (Dr. Natașa-Delia Maier, București); *Patrimoniul cultural imaterial: dimensiune esențială a culturii din proiectele educative din școala românească* (Roxana Zanea, București); *Grupurile de cusut – noi actori sociali pe scena cămășii femeiești de sărbătoare* (Drd. Mădălina Căpraru, Iași); *Cămeșa tradițională românească și abordarea de marketing* (Mariana Constantin, Iași); *Discuții. Partea a II-a, moderator: Adina Ciubotariu. Importanța folclorului muzical în activitățile didactice și interpretative din cadrul Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca* (Dr. Alina Stan, Cluj); *Țara regiune geografică, geografică, istorică și etno-culturală din Transilvania de nord* (Drd. Alexandru Tătar, Cluj); *Confruntarea realităților tradiționale din cadrul cumetriilor în mediul urban și rural* (Alexandra Suman, Iași); *Fundația Progress Bistrița – Proiecte educaționale de valorificare a patrimoniului cultural local* (Drd. Patricia-Smaranda Mureșan, Bistrița-Năsăud); *Complicitate la ambiguitate. Ce este comunitatea tradițională și cum o putem valorifica etic* (Dr. Adina Ciubotariu, Iași). Concluzii.

Moderatori: Adina CIUBOTARIU și Ioana BASKERVILLE.

Comitetul științific: CS I dr. Adina CIUBOTARIU, CS II dr. Ioana BASKERVILLE, Lect. dr. Adrian CRUPA.

Comitetul de organizare: CS I dr. Adina CIUBOTARIU (Academia Română, Filiala Iași), CS II dr. Ioana BASKERVILLE (Academia Română, Filiala Iași), Ozana DRAM (Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași), Mihai PANAINTE (Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași).

Colocviul internațional

Lexicografia academică românească. Provocările informatizării

Ediția a XI-a, online,
26–27 mai 2022

Colocviul internațional *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, ediția a XI-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie, a fost realizat în colaborare cu Colectivul de Prelucrare a Limbajului Natural, Institutul de Informatică Teoretică al Academiei Române, Filiala Iași și cu Echipa Proiectului „Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații” (PN-III-P4-IDPCE-2020-1277, 2021–2023).

Manifestarea a reunit, online, cercetători din sistemul de cercetare al Academiei Române reprezentând Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” (București), Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” (Cluj-Napoca), Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (Iași), Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială „Mihai Drăgănescu” (București), Institutul de Informatică Teoretică (Iași), cadre didactice de la Facultatea de Litere, Universitatea

din București; Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai (Cluj-Napoca); Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” (Iași); Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, Universitatea „Aurel Vlaicu” (Arad); lingviști, doctoranzi din Brașov, Cracovia (Polonia) și Iași. Totodată, au fost prezenți specialiști din Polonia (Institute of Romance Studies of the Jagiellonian University, Cracovia), Slovenia (Trojina, Institute for Applied Slovene Studies, Ljubljana) și Ucraina (Institute of Artificial Intelligence Problems, The National Academy of Science, Kiev).

Lucrările au fost deschise de dr. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, gazda manifestării. Colocviul s-a desfășurat pe șase secțiuni: 1) Conferințe în plen; 2) Lansarea variantei digitale CLRE a *Dicționarului limbii române* (DA/ DLR); 3) Masa rotundă cu tema *Dicționarul Academiei – prezent și perspective*; 4) Comunicări; 5) Workshop-ul „Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații”; 6) Comunicări doctoranzi.

Prima secțiune a fost dedicată celor două conferințe pe tema informatizării lexicografiei altor limbi: *Polish Academy of Sciences Great Dictionary of Polish – its concept, structure and methods of preparation / Marele Dicționar al Limbii Polone al Academiei Poloneze de Științe – conceptul, structura și metodele de pregătire* (Przemysław Dębowski, Piotr Żmigrodzki), respectiv *European Lexicographic Infrastructure (ELEXIS): Tools and Services* (Iztok Kosem).

În cadrul **secțiunii a doua** a avut loc Lansarea variantei digitale CLRE a *Dicționarului limbii române* (DA/ DLR), eveniment major în informatizarea lexicografiei limbii române. Astfel, din 26 mai 2022 sunt accesibile online, în ediție anastatică, toate volumele *Dicționarului tezaur al limbii române* la adresa <https://clre.solirom.ro/>. A fost prezentat, de asemenea, volumul *Actelor Colocviului 2020–2021*, accesibil online pe site-ul Editurii Presa Universitară Clujeană <http://editura.ubbcluj.ro/www/ro/> și pe site-ul <https://solirom.ro/>.

Masa rotundă, devenită tradiție a Colocviului, a constituit cea de-a **treia secțiune**. La dezbateră privind *Dicționarul limbii române* au luat cuvântul: Cristina Florescu, Gabriela Haja, Cristian Moroianu, Maria Ștefănescu, Elena Isabelle Tamba, Cladius Teodorescu.

Cea de-a **patra secțiune** a fost rezervată prezentării rezultatelor recente ale cercetărilor din domeniul lexicografiei, în special, și al lingvisticii și filologiei, în general, precum și a instrumentelor și resurselor existente pentru redactarea, în format electronic și tradițional, a dicționarelor academice. Au fost prezentate următoarele comunicări: *Verbal Multiword Expressions: a Challenge for the Lexicographic Description* (Mihaela Cristescu, Verginica Mititelu, Elena Isabelle Tamba); *The Ukrainian standard DSTU 9112:2021 “Cyrillic-Latin transliteration and Latin-Cyrillic retransliteration of Ukrainian texts. Writing rules” for computational linguistics and digital lexicography* (Maksym Olehovych Vakulenko); *Câteva reflecții asupra utilității, în practica lexicografică, a conceptului coșerian de câmp lexical* (Mircea Minică, Maria Ștefănescu); *Reconsiderarea unor etimologii*

cu prilejul refacerii volumului I al DELR în vederea digitalizării (Iulia Barbu-Comaromi, Ion Giurgea, Cristian Moroianu); *Din nou despre „checocuri apilpisite” (I.L. Caragiale, Antologie)* (Victor Celac, Dan Ungureanu); *Dialoguri antroponimice* (Mihaela Popescu); *Rarități lexicale în Hronograf den începutul lumii (Ms. 3517 cca 1658–1661) – analiză în vederea lucrului la Dicționarul limbii române și la Dicționarul etimologic al limbii române redactate sub egida Academiei Române (litera C, partea a II-a, ciflic – cuvânt)* (Mioara Dragomir).

Secțiunea a cincea a fost dedicată celui de-al treilea Atelier al Proiectului „Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații” (PN-III-P4-IDPCE-2020-1277, 2021–2023): *Lingvistică și astronomie*. Au fost diseminate rezultate parțiale obținute în cadrul etapelor de documentare a proiectului și de redactare a *Dicționarului termenilor astronomici privind fenomenele, obiectele cosmice și constelațiile* (DAFOC): *Lexemul LUNĂ. Disocieri terminologice* (Cristina Florescu); *Denumiri mai puțin cunoscute ale unor corpuri cerești* (Alina-Mihaela Bursuc); *Câteva aspecte legate de redactarea articolului ECLÍPSĂ* (Laura Manea); *Lexemul VECHI în sintagme astronomice întâlnite în Dicționarul limbii române (DLR)* (Maria Tomulesei); *Terminologia astronomică românească – aspecte dialectale* (Florin-Teodor Olariu); *Interfața de redactare în format digital a DAFOC* (Claudius-Marian Teodorescu, Elena Isabelle Tamba).

Secțiunea a șasea a reunit teme variate abordate de doctoranzi de la Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” (Iași), Facultatea de Litere, Universitatea „Transilvania” (Brașov), precum și de la Institutul de Limba Polonă al Academiei Poloneze de Științe (Cracovia, Polonia): *Strategii persuasive ale cuvântului în discursul publicitar actual în limba română* (Crina Ancuța Macovei); *Din istoria lexicografiei româno-polone. O privire generală asupra dicționarelor bilingve și multilingve cu limbile polonă și română* (Matylda Sokol); *Importanța lui Andreas Clemens între creatorii de dicționar și de gramatică de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea* (Mariana Nastasia); *Raport intermediar privind un produs informatic pentru corpusuri și un produs informatic pentru bibliografii* (Claudius-Marian Teodorescu); *Metode de învățare profundă aplicate la detecția și recunoașterea caracterelor în imagini de documente chirilice românești* (Petru Rebeja, Cristian Pădurariu, Dan Cristea).

Textele intervențiilor de la masa rotundă și ale comunicărilor vor fi incluse în *Actele Colocviului 2022*.

Moderatori: **Gabriela HAJA**, **Elena Isabelle TAMBA** și **Cristina FLORESCU** la workshopul *Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații* (PN-III-P4-IDPCE-2020-1277) și **Mioara DRAGOMIR** la secțiunea Comunicări doctoranzi.

Comitetul științific: **Eva BUCHI**, Université de Lorraine, Nancy, Franța; **Dan CRISTEA**, Academia Română – Filiala Iași, Institutul de Informatică Teoretică; **Przemysław DEBOWIAK**, Institute of Romance Studies of the Jagiellonian University, Cracovia, Polonia; **Gabriela HAJA**, Academia Română – Filiala Iași,

Institutul de Filologie Română „A. Philippide”; **Iztok KOSEM**, Trojina, Institute for Applied Slovene Studies, Ljubljana, Slovenia; **Cristian MOROIANU**, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București; **Dan TUFIS**, Academia Română, Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială, București; **Rodica ZAFIU**, Universitatea din București, Facultatea de Litere.

Organizatori: Departamentul de Lexicologie – Lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”; Colectivul de Prelucrare a Limbajului Natural, Institutul de Informatică Teoretică al Academiei Române, Filiala Iași; Echipa Proiectului „Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații”.

Simpozionul național

Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic

Ediția a VIII-a, online,
16–17 iunie 2022

Institutul de Filologie Română „A. Philippide” împreună cu Asociația Culturală „A. Philippide” au organizat ediția a VIII-a a Simpozionului național ***Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic***, Iași, 16–17 iunie 2022. Au participat specialiști din Bacău, București, Iași, Timișoara. Invitat a fost Dr. Ștefan Lemny (Paris, Franța). Au fost prezentate comunicările: Lector. univ. dr. Adrian Crupa, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ***Vin moscalii! Imaginea monstruoasă a rusului în câteva texte din memorialistica românească din prima jumătate a secolului al XX-lea***; CS III Simion-Alexandru Gavriș, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” – Filiala din Iași a Academiei Române, ***Amintiri despre alegerea și începutul domniei lui Alexandru Ioan Cuza: notele inedite ale lui D. A. Sturdza***; Drd. Oana-Elena Ionescu, Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ***Memoria colectivă și locuri ale memoriei: Isarlâk în Adio, Europa! de Ion D. Sîrbu***; CS II dr. Doris Mironescu, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” – Filiala din Iași a Academiei Române, ***Modele, toposuri, tropi în memorialistica generației de la 1848***; Dr. Ștefan Lemny, Biblioteca Națională a Franței, Paris, Franța, ***„Afacerea” Eliade la CNRS în 1947: reflectări autobiografice și arhivistice***; Lect. univ. dr. Adrian Jicu, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, ***Memoria ficțiunii: imaginea romilor în proza pașoptistă***; CS II dr. Șerban Axinte, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” – Filiala din Iași a Academiei Române, ***Conceptul de biografie. Delimitări teoretice***; Drd. Elena-Andreea Șchiopu (căs. Maftai), Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ***Memorialistica lui Demostene Botez***; Drd. Elena-Andreea Șchiopu (căs. Maftai), Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ***Memorialistica lui Demostene Botez***; Conf. univ. dr. habil. Oltița Cîntec, Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, ***Critica de teatru ca demers de memorializare a efemerității teatrale***; Drd. Lucia

Răducea, Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Correspondența lui Gib. I. Mihăescu*; Conf. univ. dr. Emanuela Ilie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Patimi, (dez)intoxicări, terapii. Imaginarul bolii în jurnalul Cameliei Răileanu*; CS III dr. Astrid Cambose, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” – Filiala din Iași a Academiei Române, *Modernitatea discursului memorialistic al lui Moses Gaster*; Lector univ. dr. Loredana Cuzmici, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Un jurnal în care biografia devine bibliografie și istoriografie*; Drd. Sharon Scabin, Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Povestea soldatului József Kiss (La storia ritrovata del soldato József Kiss)*; Drd. Alexandra Diaconița, Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *O latură mai puțin cunoscută a scriitorului Nicolae Batzaria. Memorialistica*; CS III dr. Flori Bălănescu, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Academia Română, București, *Memorie și viziune la Paul Goma – copilăria basarabeană*; Prof. dr. habil. Simona Constantinovici, Universitatea de Vest din Timișoara, *„Un ceasornic cu muzică” la Turtucaia. Considerații asupra memoriilor de război ale lui George Topîrceanu*; Drd. Raluca Georgiana Babii, Școala Doctorală de Studii Filologice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Recuperări moldave în opera lui Ionel Teodoreanu: o geografie a destinului în romanul sentimental Lorelei*; CS III dr. Florin-Răzvan Mihai, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Academia Română, București, *Cazul uluitor al lui Dinu Paul. Consemnările unui diarist legionar în sistemul penitenciar interbelic (1938–1939)*; Prof. univ. dr. Lucia Cifor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Memoriile dialogate: tipologie și particularități. Forme ale penitenței în mărturisirea publică dialogată: Alexandru Paleologu („Sfidarea memoriei”), Paul Cornea („Ce a fost – cum a fost”)*; Consilier superior (arhivist) dr. Mircea Stănescu, Arhivele Naționale ale României, București, *Proiectul „Documentele reeducării”*; CS I dr. Zamfir Bălan, Muzeul Național al Literaturii Române, București, *Vasile Băncilă, scrisori către Octav Șuluțiu*; CS Nicoleta Borcea, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” – Filiala din Iași a Academiei Române, *Memorii de război. Categorii și exemplificări*; CS III dr. Amalia Drăgulănescu, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” – Filiala din Iași a Academiei Române, *O călătorie de studii a unui preot român din anii '30 în orizonturi balcanice*.

Moderatori: CS II dr. Doris MIRONESCU, Conf. univ. dr. Emanuela ILIE, CS I dr. Zamfir BĂLAN.

Administratori de program: CS II dr. Doris MIRONESCU, CS III dr. Astrid CAMBOSE, CS dr. Maricica MUNTEANU.

Comitetul științific: Acad. Eugen SIMION (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București); Ștefan BORBELY (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca); Bogdan CREȚU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași/ Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, Președinte); Liviu FRANGA (Universitatea din București); Sanda GOLOPENȚIA (Brown University, SUA); Ștefan S. GOROVEI (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); Ștefan

LEMNY (Biblioteca Națională a Franței, Paris); **Antonio PATRAȘ** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); **Ion SIMUȚ** (Universitatea din Oradea); **Elvira SOROHAN** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); **Cornel UNGUREANU** (Universitatea de Vest, Timișoara).

Comitetul de organizare: **Bogdan CREȚU** (președinte); **Nicoleta BORCEA**; **Luminița BOTOȘINEANU**; **Astrid CAMBOSE**; **Marius-Radu CLIM**; **Ofelia ICHIM**; **Doris MIRONESCU**; **Maricica MUNTEANU**; **Gabriela NEGOIȚĂ**; **Diana STROESCU**.

IN MEMORIAM

FLORIN FAIFER

Despre senzația de elasticitate când pășim prin evocări

Anul I, la masteratul de artele spectacolului, singura filoloagă printre ceilalți patru actori care urmau acest nivel de studii. Descinsă în sălile mici și boeme, în comparație cu amfiteatrele supraîncărcate de la Litere, reșezată într-o realitate după care suspinasem de multă vreme – a paravanelor, a costumelor de pe umerase și a rafturilor cu opuri de istoria teatrului –, inhalam cu neșă cuvintele profesorilor: discursul cald al domnului Constantin Popa, mereu între noi, el însuși ca un spectacol de sală studio pe care ni-l dăruia săptămânal; bogăția de informații pe centimetru pătrat de curs la Ovidiu Lazăr; istoriile fermecătoare ale Lulușei (Natalia Dănăilă) scoase din valiza ei cu paiate dintr-un trecut care nouă, celor tineri, nu ne aparținuse. Și Florin Faifer. Faifer. „Hai să mergem la cursul lui Faifer”, ne impulsiona Toni, stingând țigara cu năduf. „Fi-fer!”, o corectă jucăuș, cu accent franțuzit Călin. „Domnul profesor m-a sunat să-mi transmită că azi îl analizăm pe Craig”, ne anunța și Alex mai încet, dar hotărât. Cu Faifer citeam la master fragmente din Brook, Grotowski, Kantor... „cartea roșie” – așa cum, păstrând o doză de umor dulce-ironic, poreclisem noi, discipolii de pe „scândură”, ediția de la Nemira a *Artei teatrului*, coordonată de George Banu și Michaela Tonitza-Iordache. Citeam, ne încingeam în discuții, stârniți de vreo observație la care nu ne gândisem venită din partea amfitrionului. În cele din urmă ajungeam ca noi să-i testăm pe creatorii secolului XX al regiei. Le testam actualitatea, spre a-i înțelege și pentru a ne exercita instrumentele critice. Dintre toți, Faifer era profesorul a cărui abordare una cel mai bine duplicitatea mea între umanioare și teatru. Spun duplicitate, fiindcă trădam, pe rând, un domeniul cu celălalt. Faifer era un soi de Ianus bifrons, cu o față spre realitate, cealaltă spre câmpul fantastic al interpretării, una spre mine din trecut și o altă față spre conturul teatrologului în

formare; profesorul care ne încuraja pe toți cu notă maximă, pentru că – nu-i așa? – eram cu toții experți în semnele lui Hermes și-n faldurile Mnemosinei. Mai târziu, la doctorat, Faifer ne-a predat cursul despre începuturile criticii românești. Și dintr-odată nimic nu mai părea fixat așa cum știam eu de pe băncile amfiteatrelor de la Litere și de la măsuțele sălilor de lectură BCU. Boierul Alecsandri se lupta cu educarea publicului prin formule dintre cele mai comic-malițioase. Eminescu era coborât din mit și din romantism, regăsindu-l vehement la adresa actorilor sau a imaginii teatrelor din epocă – un revoltat și un veșnic neliniștit. Lovinescu și Sebastian se numărau, însă, printre personalitățile care-i trezeau sensibilitatea. Și nouă deopotrivă, pentru că meșteșugul vorbei profesorului ne convingea în cele din urmă, fără să ne dăm prea bine seama că suntem, de fapt, „victimele” jocului de persuasiune.

Între timp devenisem preparator la disciplinele predate de el la nivelul I, la licență. Atunci, în 2008, am început să-l citesc pe criticul faiferian și să primesc critici de la el, căci referatele mele doctorale ajungeau pe mâinile lui. Nu-i plăcea cum scriu – prea științific, prea ca la Litere, lipsit de jucăușenie și de zvâc. „Ai spirit critic, ai voce, dar e timidă și ești prea... sensibilă”. Câtă neliniște – dormisem cuminte în credințele mele, potrivit cărora ingredientele principale în analiză sunt obiectivitatea, distanțarea și logica argumentativă, dar iată că discursul meu se dovedea a fi infertil. Citeam George Banu, Ana Maria Narti sau Ileana Mălăncioiu ca să învăț – să fur – mlădierea ideilor, adierile subtile intertextualiste. Încercam să pun împreună într-o manieră flamboiantă metafore, referințe bibliografice și imagini din spectacole, dar tot mă chinuia ecoul „Tu încă nu te-ai îndrăgostit de teatru. Ești numai creier și atât”. Iar fiorul acesta m-a urmărit multă vreme. De pildă, răsar în mintea mea cuvintele lui Toni Patraș atunci când, publicând la Editura Universității „Al.I. Cuza” în 2012 cartea ce conținea teza de doctorat, referindu-se la variantele propuse de mine pentru titlu, coordonatorul colecției mi-a zis: „Caută și tu un titlu mai faiferian...” Blocaj, disperare, indecizie. Ieșire pe străzi întru găsirea inspirației. Așa a apărut *Urmașii lui Thespis* ca o „exegeză pătrunzătoare”, după cum scrie în prefața volumului Florin Faifer.

Nu-i plăcea Caragiale, mie da, ceea ce ducea la o perspectivă dualistă curs-seminar, de unde studenții noștri ieșeau probabil zăpăciți. Îl admira pe Sebastian. Eu nu-i înțelegeam lirismul. Azi, Caragiale a mai apus un pic pentru mine, iar Sebastian a recuperat în sentimentele mele. La examen, le dădea studenților să scrie „ce v-a plăcut mai mult din materia de pe semestrul ăsta”. Și ei erau bucuroși. Și-i lăsa să mai întârzie dimineța, la cursul de la ora 8. Și le aducea covrigei de Buzău. Și ei râdeau, șușoteau, butonau telefoanele și se gândeau puțin la Shakespeare. Stătea aplecat asupra referatelor și tezelor doctorale, corectând cu migală, rescriind, uneori, ideile pe margini pentru ca

acestea să capete coerență și nuanțe, punându-i pe gânduri pe doctoranzi. Ne aducea cărți și reviste să ne ajute în demersurile noastre. Și câteodată găseam semințe de mac și de susan – covrigeii, bată-i vina! – în „Teatrul azi”, citit și răscitit, cu însemnări și sublinieri, în „Dacia literară”, în „Convorbiri”... Există un dialog știut doar de el – cred – cu autorii articolelor din evocatele publicații – apreciativ sau ușor ironic, energic sau creativ, neiertător sau amuzant. Un fel de spectacol marginal și preponderent imaginar, cu un comentator viu, într-un schimb de replici neîmpărțășit. Sau cine știe... În ședințele de susținere a tezelor doctorale, auditoriul era absorbit în discursul lui prin inteligente contextualizări, elegante și delicate contorsiuni stilistice. Păstrez de la el și le strecur prin articole (ca pe mici dedicații) cuvintele „prefirări”, „a pianota”, „răzleț”, „frisonant”. Am astfel de împrumuturi și de la alți profesori sau de la alte persoane dragi, ca și cum ființa limbajului meu tănuiește, în fapt, nenumărate alte prezențe. Nu-i scăpa nici un spectacol al studenților, nici o lansare de carte, nici un eveniment special din viața Facultății de Teatru. Toată lumea știa, de la regizorul tehnic, la studenții cu restanțe, de la profesori, la aparatul administrativ, că locul din spatele Sălii Studio de la facultate, lângă cabina de sunet și lumini, este rezervat domnului Faifer. Și după ce n-a mai putut veni la noi, la evenimentele noastre, mă uit și acum de pe scenă, de pildă, din postura de moderator, spre locul din capătul sălii. Cad pe gânduri uneori când văd o siluetă așezată acolo, mai înaltă, atentă, dar greu de identificat. Mă încercă un fior: cine-o fi acolo, pe meterezele acestui Elsinore al nostru?

Ultima oară ne-am întâlnit în 2018. O lansare de carte unde fusese invitat, la finalul căreia, împreună cu Cristi Avram și Ali Cantemir, l-am înconjurat cu mulțumirile noastre, cu tinerețea și zâmbetele noastre care fluturau de parcă am fi cucerit cine știe ce teritorii nestrăbătute. Ne asculta. A râs un pic de noi și cu noi. Căuta colaboratori pentru o revistă. Nu cred că timpul ne-a lăsat să ne concretizăm intențiile atunci. În acea zi deja mi-era dor să-l văd alături de Bogdan Ulmu, care nu mai era de-o vreme cu noi. Florin și Bogdan – cei doi actori care-și trimiteau bilețele în timpul ședințelor doctorale. Cine știe ce mesaje ludice împărțășeau în vreme ce candidatul se apăra cu toate armele în bătălia argumentativă, trebuind să facă față privirilor sfredelitoare ale domnului Paiu și ochilor de vultur ai Sorinei la vânătoarea greșelilor în utilizarea termenilor. Dar în ziua aceea, într-o lună de mai cred, alături de Ali și de Cristi, sporovăind despre ultimele producții ale naționalului ieșean și despre lipsa tinerelor condeie de prin târg, nici nu aveam habar că locul din spatele Sălii Studio a Facultății de Teatru avea să fie, curând, pustiu de tot. Și când s-au petrecut clipele astea? Într-o singură zi? Într-o singură dimineață? Azi? Timpul se întinde și se destinde sub privirile mele contrariate, mai curând pentru că nu acceptă dispariții, absențe, tăceri.

Raftul verde, cum îi spun eu, mi-a rămas parte din bibliotecă. E raftul cu incursiuni în istoria literaturii dramatice universale, cu incursiuni în istoria literaturii dramatice românești și în istoria criticii dramatice românești. E raftul cu *Filtru*, cu *Faldurile Mnemosinei*. Aici sunt și *Infernul* și *Teatrul în versuri*, scrierile lui Laurențiu Faifer, dar și *Surâsul și melancolia* Margaretei Faifer. Raftul verde, volume împresurate de cărțile meșterilor de la „Arlechin”, Sorina Bălănescu, Noemi Bomher, Mihaela Mârțu și atâția alții, de prietenii Constantin Paiu, Ștefan Oprea și Bogdan Ulmu, la rândul lor învăluți de G. Călinescu, de Nicolae Balotă, de Ion Omescu sau de Ileana Berlogea, de Zoe Dumitrescu-Buşulenga... de Shakespeare, de Borges și de Bulgakov. Pe scurt: de istoria teatrului. Iar când vreau să nu mai fie atâta tăcere și absență în preajma mea, mă așez în bibliotecă. Și culeg o carte. De pildă, una cu copertă verde. Lumea se oprește o clipă – frumoasă clipă.

Mulțumesc, Florin Faifer, pentru un timp de ieri și de azi, când m-am îndrăgostit, cu nebăgare de seamă, de teatru!

Ioana Petcu

Facultatea de Teatru, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

VARIA

- ◆ Adina Ciubotariu a organizat, cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași, expoziția „Arhitectura țărănească din județul Iași” în cadrul Casei Muzeelor. Documente fotografice rare din cadrul Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei au fost expuse pentru publicul larg. În cadrul vernisajului din data de 16 iunie au luat cuvântul Acad. Ion H. Ciubotaru, CS I dr. Lucia Cireș, șef de lucrări dr. Radu Andrei.
- ◆ Adina Ciubotariu și Ioana Repciuc au realizat documentarea temei „Obiceiului încondeierii ouălor de Paști” în vederea înscrierii acestui element în *Inventarul național al elementelor vii de patrimoniu cultural imaterial*, inventar gestionat de Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial și Institutul Național al Patrimoniului. Proiectul a fost inițiat în luna aprilie 2022 și a constat în identificarea comunităților locale în care acest element este practicat în mod activ prin organizarea unor întâlniri online cu instituții de profil din mai multe zone ale țării. Pentru implementarea proiectului, s-a realizat un parteneriat instituțional între Academia Română – Filiala Iași, Direcția Județeană de Cultură Iași, Muzeul Etnografic al Moldovei din cadrul Complexului Muzeal Național „Moldova” Iași.
- ◆ Doris Mironescu a participat la masa rotundă *Max Blecher și jurnalul său de sanatoriu*, organizată de Institutul Cultural Român la Stockholm, Suedia, în data de 16 mai 2022 și la masa rotundă *Theory in the „Post” Era*, organizată de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov în data de 7 iunie 2022.
- ◆ Eugen Munteanu a fost președinte al comisiei de doctorat pentru susținerea tezei cu

titlul *Alfred Kittner. Leben und Werk*, autor: Anca-Elisabeta Turcu; conducător de doctorat: prof. dr. Andrei Hoișie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

- ◆ Eugen Munteanu a îndrumat 10 doctoranzi activi, în calitate de conducător științific la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- ◆ Florin-Teodor Olariu a fost membru titular în Comisia de concurs pentru ocuparea postului de doctorand, poziția 11, Domeniul științe umaniste și arte, în cadrul proiectului de cercetare „O reevaluare a psaltirilor românești din secolul al XVI-lea. Corpus aliniat și studii comparative”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în data de 04.04.2022.
- ◆ Ioana Repciuc a evaluat 6 dosare pentru acordarea titlului de „Tezaur Uman Viu”, proiect strategic al Ministerului Culturii.
- ◆ CS I dr. Gabriela Haja, CS I dr. Elena Tamba și CS I dr. Marius-Radu Clim au participat cu prezentarea *Universul dicționarelor. Lexicografia academică românească tradiție și actualitate* la o activitate din cadrul programului „Academia Altfel”, la Școala „Varlaam Mitropolitul”, din Iași, pe data de 11.04.2022.

Redacția:

**Ofelia Ichim, Maricica Munteanu,
Ana-Maria Prisacaru, Elena Isabelle Tamba**

Responsabili de număr: Ofelia ICHIM și Ana-Maria PRISACARU
INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700481 • TEL./FAX: 004.0332/106508
E-MAIL: secretariat_philippide@yahoo.com
WEB: <http://www.philippide.ro/>
ISSN 1582-5019